

Verslag bijeenkomst Midden-Limburgse gemeenteraden inzake “Grip op Samenwerking” d.d. 30 juni 2016

(Baexheimerhof te Baexem).

Deelnemers: zie deelnemerslijst (bijlage 1).

Verslag.

Welkom en opening.

Avond-voorzitter Peter Schrijvers heet iedereen welkom namens de 7 Midden-Limburgse griffiers (die deze bijeenkomst georganiseerd hebben). Het onderwerp “grip op samenwerking” staat centraal in de bijeenkomst. Een bijzonder actueel onderwerp: denk bijvoorbeeld aan de recente discussie (in Limburg) over de nieuwe gemeenschappelijke regeling doelgroepenvervoer. Het programma van de avond kent een plenair gedeelte en een gedeelte met deelsessies. De heer Schrijvers benadrukt dat het doel van de avond is om als individuele gemeenten (raadsleden) te leren hoe meer grip te krijgen op samenwerking, maar ook met name te bezien hoe samen met andere gemeenteraden daarin stappen gezet kunnen worden.

De heer Schrijvers introduceert vervolgens Rob de Greef en Roeland Stolk. Zij zijn de auteurs van de op initiatief van BZK en de Vereniging voor Griffiers ontwikkelde Handreiking “Grip op regionale Samenwerking”. Zij zullen de bijeenkomst verder inhoudelijk verzorgen.

Plenair: inleiding over regionale samenwerking.

De heer Rob de Greef (jurist, adviseur bij PROOF) en Roeland Stolk (bestuurskundige, Berenschot) verzorgen een inleiding.

Allereerst wordt aan de aanwezigen gevraagd hoe men denkt over samenwerking en samenwerkingsverbanden. De volgende reacties kwamen o.a. naar voren:

- De griffiers in Midden-Limburg werken samen en delen kennis en kunde op velerlei gebied. De goede opkomst deze avond laat zien dat ook raadsleden in de regio waarde hechten aan goede samenwerking.
- Samenwerking is onontbeerlijk. Maar raden lopen bij een gemeenschappelijke regeling vaak achter de feiten aan. Verwijzend naar o.a. de discussies omtrent de veiligheidsregio en ook de mogelijke fusie Risse-Westrom zou (als eerste stap) het doel moeten zijn om processen beheersbaar te maken.
- De wens wordt uitgesproken dat de dynamiek die waarneembaar is in bijeenkomsten (zoals deze) ook nadien een vervolg krijgt
- Er wordt aandacht gevraagd voor het proces inzake Risse-Westrom en verwezen naar het uit de hand gelopen proces inzake de veiligheidsregio (stijgende bijdragen). Daar zouden raden gezamenlijk in op dienen te trekken.
- Opgemerkt wordt dat het democratisch gehalte van samenwerkingsverbanden (door de uitbesteding aan dagelijkse bestuurders) te wensen overlaat. Er is geen rechtstreekse controle door raadsleden mogelijk.

Rob de Greef geeft een aantal belangrijke zaken aan die van belang zijn in het kader van aangaan van eventuele samenwerkingen. Zie de presentatie-sheets (bijlage 2).

Belangrijk is om een aantal vragen te kunnen beantwoorden (zie presentatie sheet nr. 1):

- waarom wil je nu concreet iets samen gaan doen (doel dient helder te zijn)?
- wat wil je doen (welke taken)?
- hoe wil je dit vormgeven?

Doelbepaling dient (in de oprichtingsfase van een samenwerking/Gemeenschappelijke Regeling) helder te zijn om effect goed te kunnen meten. Advies: schrijf dit concreet op in je eigen nota (of paragraaf) verbonden partijen. Geef dit zelf aan of vraag het college dit te doen (en wees duidelijk wat je wilt). Ook dient duidelijk te zijn wat het belang is voor je eigen gemeente (en haar inwoners) en ook wat je andere partijen in een samenwerking gunt. Dan kun je e.e.a. ook goed evalueren en resultaten toetsen aan de doelstellingen.

Belangrijkste vraag (voor een raad) is vervolgens eigenlijk wat voor type samenwerking je wilt. Keuzes daarin (zie presentatie-sheet nr. 2):

- Afstemming (licht model). Hierbij is sprake van goede sturingsmogelijkheden;
- Een netwerkconstructie (de ene (centrum)gemeente voert taken voor een andere gemeente uit);
- een zelfstandige organisatie. Deze vorm komt het meeste voor. Daarin kun je o.a. ook regionaal beleid vaststellen en deze organisatie kan ook eigen personeel in dienst hebben.

Bovenstaande keuzes zijn voor de oprichtende partijen de meest belangwekkende. De keuze voor de juridische vorm waarin de samenwerking gestalte krijgt is minder van belang (is meer uitwerkingsvraag). Politiek is dit minder interessant.

Een keuze tussen een privaatrechtelijke- of een publiekrechtelijke samenwerkingsvorm is bij een afstemming-samenwerking en een netwerkconstructie niet relevant in de zin dat hetzelfde geregeld kan worden middels beide vormen. Enige verschil is de zeggenschap van raad bij de oprichting. Bij een netwerkconstructie dient er namelijk toestemming te zijn.

Bij een zelfstandige organisatie ligt e.e.a. anders. Van belang is om te weten dat hier een individueel raadslid (bij een openbaar lichaam zoals bijvoorbeeld de veiligheidsregio) allerlei informatierechten heeft. Vragen kunnen aan het college gericht worden maar raadsleden kunnen het ook rechtstreeks aan het AB en DB vragen. Dat ligt anders bij privaatrechtelijke rechtsvormen (zijn niet gemaakt met het oog op democratische legitimatie). Aandeelhouder heeft formeel alleen verantwoordingsplicht bij de aandeelhoudersvergadering (jurisprudentie).

Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijkheden om grip te krijgen op de samenwerkingen (zie presentatie-sheets nr. 3, 4 en 5).

Roeland Stolk voegt m.b.t. de afstemmingsamenwerking (zoals bijvoorbeeld het regionaal werkbedrijf) toe dat je als raad kaders mee kunt geven aan het college. Daar ontbreekt het in de praktijk nogal eens aan en blijkt er dan ambtelijk en bestuurlijk prima samengewerkt te worden maar plotseling politieke ad hoc discussies te ontstaan. Rob de Greef gaat vervolgens in op sturing en invloed mogelijkheden van raden bij centrumregelingen en bij een openbaar lichaam. Bij een netwerkconstructie houd je als raad toezicht via de colleges (van centrum of gastgemeente) op de samenwerking. Bij een openbaar lichaam is er sprake van een AB en een DB. Via de eigen wethouder in het AB kun je o.a. verantwoording vragen. Als raden is het van belang om elkaar op te zoeken. Afstemming geeft meer positie (agenda commissie bijvoorbeeld).

Hoe kun je sturen als raad bij een openbaar lichaam? (zie presentatie-sheet nr. 6)

- Informatie-inwinning.
- Verantwoording vragen
- Sturen.

Deel-sessies.

Na een korte pauze vinden er 2 groepsronden plaats met casuïstiek. Een groepsronde gaat over sturing bij de oprichting van een samenwerking en de andere groepsronde over sturen op de reguliere werking van een samenwerking.

Deel-sessie: oprichting van een samenwerkingsverband (zie presentatie sheet 7).

De aanwezigen benoemen een aantal belangrijke aspecten waarmee raadsleden te maken krijgen. O.a.

- Tijdsdruk (tekenen bij het kruisje);
- Urgentie-gevoel;
- Drukke agenda's;
- Soms politieke druk colleges;
- Soms geconfronteerd met bevoegdheidsuitbreiding (in latere fase, bij de werking van het samenwerkingsverband);

Rob de Greef geeft een aantal suggesties mee.

- Tracht als raad tijd te creëren voor je eigen afwegingsproces, trek daar ook samen met andere raden in op. Claim dus tijd;
- Als raad heb je (formeel) 13 weken de tijd om te besluiten over een toestemming tot toetreding;
- Wordt niet te angstig bij druk, soms is uitstel toch mogelijk;
- Als er sprake is van additionele bevoegheidsuitbreiding, controleer dan of dat kan (zonder nadere raads-uitspraak);
- Let er op hoe het instemmingsrecht is geregeld van wijzigingen in de toekomst (wat is dan je positie als raad, kun je dan uittreden bijvoorbeeld?);
- Focus als raad op de Nota verbonden partijen en leg daar dingen in vast.

Deelsessie: sturen op de reguliere werking van een samenwerking (□ zie presentatie sheet nr. 8).

In deze sessie ging het o.a. over:

- Wat voor soort informatie wil je hebben en hoe verbeter je die?
- Hoe kun je beter doelen stellen aan de voorkant?
- Hoe organiseer je dat?

Met betrekking tot de informatie werd aangegeven dat niet alleen resultaten zelf zichtbaar zouden dienen te zijn, maar ook oorzaken (waarom lukken dingen niet). Via een eenvoudige format zou die info naar de raden dienen toe te komen (vanuit samenwerkingsverband)

Omtrent het stellen van doelen aan de voorkant waren er 2 uitersten. Enerzijds kun je alle doelstellingen harmoniseren of je kiest ervoor om dat separaat plaats te laten vinden in de afzonderlijke raden. Conclusie was dat (gezien de verantwoordingspositie van wethouders in hun afzonderlijke raden) dat op de punten waar je het (als raden) met elkaar eens bent je dat ook op dezelfde wijze naar voren brengt (in de afzonderlijke raden).

Met betrekking tot het organisatieaspect kwam met name de rol voor de griffiers naar voren. Griffiers zouden meer afstemming kunnen organiseren (wat gebeurt er in andere raden: informeer elkaar over en weer daar over). Dat is dan een startpunt om vervolgens (bijvoorbeeld via een “stoplichten-model”) te bezien op welke regeling je zou kunnen focussen (waar bijvoorbeeld risico's zitten/grote financiële belangen).

Plenair: terugkoppeling en eerste conclusies formuleren.

Rob de Greef en Roeland Stolk benadrukten de hoofdconclusies uit de 2 deelsessies.

Rob de Greef geeft aan dat opvallend was dat bleek dat er in het verleden veel mis is gegaan (qua proces met name). Crux zit er in dat van tevoren gestuurd dient te worden. Met name door goede procesafspraken te maken in de nota verbonden partijen. Zodoende creëer je grip op het proces.

Roeland Stolk geeft aan dat gestart zou kunnen worden met een kleine commissie (met vertegenwoordigers uit de raden) waarin je spreekt over o.a. de te delen noodzakelijke informatie en daarin ook kijkt op welke regeling je de focus zou kunnen leggen.

Afsluiting.

Peter Schrijvers geeft aan dat na deze bijeenkomst een follow-up voor de hand ligt. Het gaat immers over gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden waar je gemeenschappelijk iets mee moet. Peter Schrijvers memoreert nog dat er m.b.t. de veiligheidsregio mogelijk een gezamenlijk onderzoek wordt uitgevoerd (door de Noord- en Midden-Limburgse rekenkamers c.q. Rekenkamercommissies) waarin o.a. sturingsvragen aan de orde komen. Zou goed zijn als ook de raden in deze regio de handschoen oppakken.

De heer Schrijvers verwijst nog naar de Handreiking Grip op Regionale Samenwerking en met name naar de daarin vermelde “gouden lessen” voor samenwerking op lokaal niveau (zie bijlage 3).

Peter Schrijvers doet de suggestie om (na de zomer) als griffiers met een aantal uitgangspunten die vanavond aan de orde zijn geweest aan de slag te gaan. Er zou bijvoorbeeld een regionale werkgroep (met bijvoorbeeld 2 raadsleden per gemeente) ingesteld kunnen worden om meer grip op samenwerking te creëren.

Betrokkenheid vanuit de politiek (i.c. de raden) bij dit vervolgproces is relevant, zo wordt opgemerkt n.a.v. de suggestie van de heer Schrijvers.

De suggestie wordt ook nog gedaan om een regionale agenda te maken waaruit blijkt wanneer bepaalde zaken spelen (op basis daarvan zouden raden elkaar dan op kunnen zoeken).

Uitgesproken wordt dat uiterlijk 1 oktober (naast een beknopt verslag van de bijeenkomst) een vervolg-document volgt. De griffiers pakken e.e.a. in eerste instantie op.

Bijlagen:

1. Deelnemerslijst.
2. Presentatie-sheets.
3. Acht gouden lessen voor samenwerking.